

## שלח ב

איז מסביר די גמרא<sup>5</sup> „יודע ה' משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר<sup>6</sup> מחללי מות יומת אבל לא ה' יודע באיזו מיתה<sup>7</sup>“, אז „אע״ג<sup>8</sup> דמיתה סתם חנק היא, מתוך הסברא ה' מדמה לעובד עבודת כוכבים דבסקילה דמחלל שבת בפרהסיא ככופר בעיקר דכופר במעשה בראשית<sup>9</sup>“.

ויש להוסיף: אט די שייכות (פון פ' מקושש צו פ' ע"א) איז (נאָר) איז דעם עצם חטא פון שבת וע"ז. אָבער פון דעם וואָס די סמיכות איז ניט סתם אין אַ חטא סתם פון חילול שבת, נאָר צום חטא פון

א. אין סוף פרשתנו<sup>10</sup> ברענגט רש"י פון רבי משה הדרשן: למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ע"א לומר שהמחלל את השבת כעובד ע"א שאף היא שקולה ככל המצות כו<sup>11</sup>.

אין תוס' שטייט: מעשה המקושש ה' בתחילת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים דאמר במדרש דלשם שמים נתכוין שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחויבין במצות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים. ולפי' איז מובן די סמיכות פון פ' מקושש צו כללות פרשתנו, וואו ס'רעדט זיך וועגן חטא המרגלים (וואָס איז דער עיקר סיפור בפרשתנו און על שמה ווערט אָנגערופן די גאַנצע סדרה — פ' שלח), וואָרום מעשה מקושש איז גע-קומען אלס תוצאה פון מעשה המרג-לים.

וויבאלד תורה שטעלט פ' ע"א צווישן מעשה מרגלים און פ' מקושש, איז מובן, אַז אויך לדעת התוס' איז פ' מקושש שייך צו פ' ע"א ע"ד ווי רש"י ברענגט פון ר"מ הדרשן, און ווי תוס'<sup>12</sup>

(5) ב"ב וסנהדרין שם. ועד"ז הוא בספרי פרשתנו טו, לד.

(6) תשא לא, יד.

(7) הובא גם בפרש"י פרשתנו שם, לד. אבל רש"י משנה וכותב „לא היו יודעים... אבל יודעים כו" (ועד"ז הוא בפרש"י אמור כד, יב) והוא כבתרי"א אמור שם, ולא כבגמ' וספרי שם לא ה' יודע, ואכ"מ.

(7) ל' התוס' סנהדרין שם.

(8) ובפרש"י חולין שם: העובד עבודת כוכבים כופר בהקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית. ולהעיר מדיוק לשון הרמב"ם שם: השבת ועבודת כוכבים ומזלות. כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה (וממשך) והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם לפיכך כו' אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ומזלות! ושניהם כעובדי כוכבים ומזלות! לכל דבריהם. — ראה לק"ש חיל' ע' 130 הערה 37. ואכ"מ.

(1) ולא הביאו במקומו לפני' בריש פ' מקושש (טו, לב) כי (כמדובר כמ"פ) אין סמיכות הפרשיות קושיא ודבר הצריך ביאור בפשט' — ראה בארוכה לק"ש ח"ח ע' 141 ואילך. וראה לק"ש חכ"ג ע' 62 ואילך.

(2) ראה חולין ה, סע"א ובפרש"י שם (ושם הוא נוגע להלכה). וראה רמב"ם סוף הל' שבת (הובאו לקמן הערה 8) ובמפרשי רש"י כאן.

(3) ב"ב קיט, ב ד"ה אפילו.

(4) ב"ב שם ע"א ד"ה שנאמר. סנהדרין עח, ב ד"ה לא ה' יודע. וראה גם חידושי הרשב"א ב"ב שם.

(\*) והוא שינוי הצענזור בככ"מ ברמב"ם וצ"ל „ע"ז“, וכ"ה ברמב"ם (רומי רמ).

(\*\*) שינוי הצענזור וצ"ל „גנויים“ כבדפוס רומי הנ"ל.

וואָרנט פאַרוואָס ער האָט דוקא מחלל שבת געוועזן: וויבאלד מ'האָט דעמאָלט נאָר געוואוסט „גזירת שבתא“ אָבער דער עונש פון חילול שבת — „קנסא דשבתא לא אשתמודע להון“, איז דאָס געוועזן די כוונה פון דעם מקושש עצים אַז דורך זיינע מעשים „אשתמודע קנסא (פון שבת) לכל בית ישראל“.

אָבער לפי המדרש (המובא בתוס') אַז ער האָט דאָס געטאָן אויף אַרײַסצוֹ-ברענגען אַז מ'איז מחוייב במצות, איז ניט מובן פאַרוואָס האָט ער אויסגע-קליבן חילול שבת, כנ"ל?

איז דער ביאור בזה — ע"פ דברי המהרש"א<sup>12</sup> אויף דער שאלה ווי-אָזוי האָט ער מחלל שבת געוועזן כדי להודיע אין וועלכער מיתה איז מען דן א מחלל שבת? ער איז מסביר<sup>13</sup>: וויבאלד אַז ער האָט צו דער מלאכה ניט געדאַרפט אַנ-קומען נאָר „לידע באיוז מיתה כו', ה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו חופר גומא וא"צ אלא לעפרה שהוא פטור לר"ש“, און ער פירט אויס „וכן י"ל לפי המדרש שכתבו התוס' כו' דה"ל נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה“.

ועפ"ז איז מובן לויט דעם מדרש המובא בתוס' פאַרוואָס ער האָט דאָס אַרײַסגעבראַכט דורך מלאכת שבת דוקא, ווייל ער האָט ניט געוואָלט טאָן אַ חטא און ביחד דערמיט זאָל זיין בירור הנ"ל, און דאָס איז דוקא באַ שבת וואָס מלאכה שאינה צריכה לגופה איז פטור

מקושש דוקא, איז מסתבר צו זאָגן, אַז פ' ע"א האָט אַ שייכות צו דעם אופן אין חילול שבת ווי עס איז געוועזן ביים מקושש, „דלשם שמים נתכוין“.

ויש לומר, וויבאלד אַז דאָס אַלץ איז אַ טייל פון פ' שלח, וואָס עיקרה איז פרשת מרגלים, דאַרף מען זאָגן, אַז אויך דער ענין האָט אַ שייכות צו דעם תוכן פון „מעשה מרגלים“.

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם אַ ביאור בדברי המדרש וואָס תוס' ברענגט: „דלשם שמים נתכוין שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחויבין במצות, עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים“.

לכאורה בכדי אַרײַסצוברענגען אַז מ'איז נאָך אַלץ מחוייב במצות — פאַר-וואָס האָט ער געדאַרפט דוקא מחלל שבת זיין, ובפרט אַז דורך דעם קומט צו נאָך אַ חטא גדול ביותר, את דמכם לנפשותיכם — שופך דם עצמו<sup>14</sup> — ער ברענגט דערצו אַז „יהרג“, ער האָט עס געקאַנט אַרײַסבריינגען דורך עובר זיין אויף אַן אַנדער מצוה, ביז אַ חטא קל ביותר, וועלכער איז מחייב מלקות, ממון וכיו"ב?

אויך איז תרגום יונתן<sup>15</sup> שטייט דער כללות התוכן אַז דער מקושש עצים האָט ניט געמיינט מחלל זיין במזיד נאָר לשם שמים נתכוין, אָבער דער ת"י באַ-

(9) ופ' נסכים (טו, ב ואילך) ופ' חלה (שם, יז ואילך) — מובנת שייכותן לפ' מרגלים ע"פ פרש"י שם, ב, ב"שר להם שיכנסו לארץ. ובויקרא פט"ו, ו: למה נסמכה פרשת חלה לפרשת ע"ז כו'.  
(10) נח ט, ה (ובפרש"י שם).  
(11) פרשתנו עה"פ טו, לב.

(12) חדא"ג ב"ב שם.

(13) וראה גם ראש דוד ריש פ' פינחס. פני דוד להחיד"א פרשתנו כאן. עיי"ש. קדושת לוי פרשתנו עה"פ.

אין אייב לפי האמת<sup>18</sup> מצד כוונתו, „לא חילל שבת כלל“, וואלט דער אוי-בערשטער ניט געהייסן „מות יומת האיש גר“<sup>19</sup> —

נאָר דער חיוב סקילה „בדיני אדם“<sup>20</sup> אין ע"פ תורת אמת אויף דער מעשה ופעולה, און וויבאלד אַז זיין מעשה אין געווען אַ מעשה פון חילול שבת, אין דאָס ע"פ דין ב"ד שלמטה<sup>21</sup> אַ פעולה וואָס מ'איז אויף דעם מחוייב סקילה, און ס'איז כלל ניט נוגע זיין כוונה<sup>22</sup>.

ד. עפ"ז איז מובן די שייכות פון פ' מקושש צו פ' ע"ז:

בנוגע צו ע"ז געפינט מען אַז ענין מיוחד וואָס מען געפינט ניט בשאר מצות התורה: יעדער איד אפילו אַ קל שבקלים, בשעת עס קומט צו אַ נסיון פון ע"ז, איז ער זיך מוסר נפש „אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לכד נגד אמונת ה' אחד כגון להשתחות לעבודה זרה אף שאינו מאמין בה כלל בלבד“<sup>23</sup>.

(לר"ש)<sup>14</sup>, ביז ווי עס שטייט אין קדושת לוי<sup>14</sup> — „א"כ לא חילל שבת כלל“.

ג. אעפ"כ האָט דער אויבערשטער געזאָגט „מות יומת האיש רגום אותו גר“<sup>15</sup>, אַז ער איז געווען מחוייב מיתה — אעפ"כ אַז כלפי שמיא גליא אַז ס'איז געווען אַ מלאכה שאינה צריכה לגופה, און לשם שמים נתכוין, ביז אַז „לא חילל שבת כלל“ [נאָכמער: דאָס איז אַ פעולה צוליב שמירת שבת — זיין כוונה איז געווען עס זאָל נתחזק ווערן שמירת שבת (ובכלל — תורה ומצות)<sup>16</sup> באַ אידן]<sup>17</sup> —

איז מבאר דער מהרש"א<sup>12</sup> אַז דאָס איז ווייל „לא ידעו העדים שהתרו בו שהוא עשה על דעת זו ואינן אלא דברים שבלב ודנין היו אותו למיתה ע"פ העדות“. אין ניט דער פשט אין דעם אַז מ'האָט אים סוקל געווען בטעות (מצד העדר ידיעת העדים)

— וואָרום תורה איז דאָך תורת אמת,

18) ולהעיר מרמב"ן עה"ת (שופטים יט, יט): שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפור דם נקי כי המשפט לאליהם הוא כו'. ע"ש מ"ש בטעם דעדים וזממין הרגו אין נהרגין.

19) כי אף שזו היתה כוונתו, כנדי שיהרג וירא"ו — הרי כמה דרכים למקום שתתקיים כוונתו, שבניי ידעו שמחוייבים במצות.

20) ראה גם חיד"א בשו"ת חיים שאל ח"ב ס"ג. עין זוכר מערכת מ' אות כ'.

21) וכן צריך לפרש לכאורה במ"ש בקדושת לוי שם „רק סקלוהו עבור העולם שלא ידעו מזה כפשט המדרש“.

22) ראה עמוד'ל קלוי'ש ח"ט (ע' 111 ואל"ך), בטעם ש. חייבי מתות ב"ד . . . אס עשו תשובה אין ב"ד של מטה מוחלין לה' (מכות יג, ריש ע"ב) — ראה שו"ת נודע ביהודה א"ח מהד"ק סל"ה. חיד"א הנ"ל. המובא בגליוני הש"ס מכות שם.

23) תניא ספרי' (כה, ב).

14) וראה שו"ת אור המאיר סי"ב, שגם לדעת ר"י (שס"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב) בנדויד פטור, ע"פ מ"ש התוס' (שבת עג, ב) דבתולש גם לר"י פטור כשאין צריך לעצים (וכ"ה לדעת הרמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ד), והרי המקושש „תליש ועקר קיסין“ (תבי"ע כאו).

14) פרשתנו עה"פ.

15) טו, לה.

16) ולהעיר משו"ת הרדב"ז (הובא בגליוני הש"ס לתוס' ב"ב שם) ח"ה ס' איתסח בעובר בלאו אם מתכוין למצוה אפי' התרו בו אינו לוקה. ובשו"ת הרדב"ז ח"א (סע"ז) ובזמן שהוא מוחק השם לתקן הספר כ"י מאבד הוא ומ"מ מודה אני שאינו לוקה כיון שהוא סבור לעשות בטוב ולתקן כ"י. וע"ש בגליוני הש"ס.

17) ובראש דוד ופני דוד שם דזה גופא ה' ספיקו של משה אם חייב מיתה לפי דעשה לשם שמים וגם דה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה.

מעשה פון חילול שבת (ווארום דאס וואס ס'איז געווען א מלאכה שאינה צריכה לגופה האט זיך דאס כלל ניט אנגעזען אין דער מעשה), איז ע"פ תורת אמת, קומט אים סקילה אויף דער מעשה.

ה. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין די שייכות בתוכן פון מעשה המקושש צו „מעשה מרגלים“:

ס'איז מבואר בכ"מ<sup>29</sup> אז דער טעם פארוואס די מרגלים האבן געוואלט בלייבן אין מדבר און ניט אריינגיין אין א"י, איז ווייל דער עיקר עסק פון אידן אין מדבר (וואו זיי האבן זיך ניט גע-דארפט פארנעמען מיט עסק הפרנסה וכו') איז געווען אין לימוד התורה (וכמחז"ל<sup>30</sup>: לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן), וואס לימוד התורה איז עיקר — די הבנה והשגה<sup>31</sup> בשכל ומחשבה<sup>32</sup> (און אויך — אראפברענגען עס אין דיבור<sup>33</sup>): משא"כ אין א"י, וואס דארט איז דאך שש שנים תורע שדך גר תזמור כרמך<sup>34</sup>, ובפנימיות — דער עיקר עבודה דארט איז — מעשה, מצות מעשיות (ובפרט קיום המצות התלויות בארץ<sup>34</sup>), און מעשים טובים בכלל (עובדין טבין).

וצריך ביאור: דער עיקר חטא פון ע"ז איז די אמונה בלב, ער איז מחשיב אלס מציאות אחד מכל הברואים אויסער דעם אויבערשטן, א מלאך, גלגל או כוכב<sup>24</sup>, ער איז מקבל (די עבודת כוכבים) אלס אלוה<sup>25</sup>, און בשעת אז „אינו מאמין בה כלל בלבד“ איז דאס ניט דער חטא פון ע"ז, ער האט זיך ניט אפגעריסן פון דעם אויבערשטן, ולאידך, אפילו בשעת ער איז זיך ניט מוסר נפש קומט אים ניט קיין עונש ווייל ס'איז א מעשה באונס<sup>26</sup>.

נאך וויבאלד דאס איז א מעשה פון ע"ז, אע"פ אז דאס איז ניט דער תוכן החטא של ע"ז, הייסט דאס בא אידן דא למטה איסור ע"ז, און ער איז זיך אויף דעם מוסר נפש.

און דאס איז דער המשך פון פ' מקושש עצים ביום השבת צו פ' ע"ז:

מלאכת שבת איז דאך כל תוכנה פאר-בונדן מיט מחשבתו וכוונתו — „מלאכת מחשבת אסרה תורה“, וואס דערפאר<sup>27</sup> איז מען ניט חייב אויף א מלאכה שאינה צריכה לגופה [ובפרט בנדוד וואס ער האט דאס געטאן „לשם שמים“, איז דאס כלל ניט קיין מעשה פון חילול שבת]<sup>28</sup> — אעפ"כ, וויבאלד אז די מעשה מצ"ע ווי עס זעט אויס אין וועלט איז דאס א

(29) לקו"ת ריש פרשתנו (לו, א, לח, ב, ג). אוה"ת שם. וראה גם לקו"ת ח"ת ע' 153 ואילך. וש"נ.

ובכ"מ.

(30) מכילתא בשלח טז, ד.

(31) וכמשי"נ (ואתחנן ד, ו) „היא חכמתכם ובינתכם“.

(32) ועד שבתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב ליומד כלל“ (הל' ת"ת לאדה"י ספ"ב, ממג"א אר"ח ס"ג).

(33) עירובין נד, א. הל' ת"ת לאדה"י פ"ב ס"ב.

(34) בהר כה, ב, ג.

(34) ראה בארוכה במקומות שנשמנו בהערה 29.

(24) ראה רמב"ם רפ"ב מהל' ע"ז. וראה בארוכה לקו"ש ח"כ ע' 17 ואילך.

(25) ראה רמב"ם שם פ"ג ה"ו. וראה צפע"נ שם.

(26) רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ד. וראה תוס' סנהדרין סא, ב.

(27) תגינה י, ריש ע"ב. וש"נ.

(28) להעיר מתשובות רעק"א (ח"א ס"ח) בהפירוש בין פטור מתעסק למלאכת מחשבת „דחיבא דליכא מלאכת מחשבת אינו בכלל מלאכה ולא נעשית העבירה כלל“.

(אז בזכות פון די מצות וועט מען אריינגיין אין א"י<sup>35</sup>), און זייער גאנצער עבודה באשטייט בלויז אין לימוד התורה (במחשבה ודיבור) — „אין מחויבין במצות“.

און אויף דעם קומט דער המשך פון מעשה מקושש עצים — „עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים“: דאס ברענגט ארויס, אז אויך אין די ענינים וואס כל תוכנם איז „מלאכת מחשבת“, און ער האט דאך דאס געטאן „לשם שמים“ ניט אויף עובר זיין אויף רצון השם — פונדעסטוועגן, איז אויך בזה דער עיקר — די מעשה בפועל, וואס דערפאר זאגט תורת אמת אז דער פסק הלכה למטה איז אז דאס איז חילול שבת און עס קומט דערפאר סקילה.

און דאס האט געלערנט די אידן וואס זיינען דעמאלט געבליבן אין מדבר, אז אעפ, „שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ“, איז דאס נאך אז זיי קומען ניט אן צום עיקר קיום מצות במעשה, ווי ס'איז אין א"י. אבער אויך זיי, פארבלייבנדיק אין מדבר, איז די עבודה נוגע בעיקר ווי דאס קומט אראפ אין מעשה בפועל (אויף וויפל עס איז שייך במדבר<sup>36</sup>).

ווייל עיקר ענין המצוה — צוואת וחיבור מיטן אויבערשטן, איז דורך מעשה המצוה.

(משיחות ש"פ שלח תשי"ט,

מוצשק ראה תשל"ט)

דערמיט וועט מען פארשטיין דברי המדרש (שהובא בתוס') הנ"ל: שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחויבין במצות. פון פשטות לשון המדרש איז משמע, אז זיי האבן ניט גע- מיינט מורד זיין אין אויבערשטן ח"ו דערמיט וואס זיי וועלן ניט מקיים זיין מצות, נאך<sup>35</sup> „אין מחויבין במצות“. ול- כאורה תמוה: וואס איז דער טעם פון זייער קס"ד?

וואלטן זיי געזאגט „כיון שנגזר עליהם מיתה“<sup>36</sup> וכיו"ב — וואלט מען נאך געקענט מסביר זיין זייער קס"ד (ב- דוחק גדול — עכ"פ), אז מכיון שנגמר דינם למיתה, זיינען זיי ווי גברא קטילא און זיי האבן ניט קיינע חיובים. אבער וואס איז די קס"ד „כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ כו' שוב אין מחויבין במצות“?

נאך ע"פ הנ"ל יש לומר אז דאס גופא איז געווען זייער קס"ד: וויבאלד אז דער ענין פון כניסה לארץ איז דאך (בעיקר) צוליב קיום המצות במעשה, האבן זיי גערעכנט, „כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחויבין במצות“ — צו זיי איז ניט שייך די עבודה פון קיום המצות במעשה [אפילו אט די מצות אין וועלכע זיי זיינען געווען חייב ביז דעמאלט, ובפרט וואס כו"כ ציווים זיינען דאך געגעבן געווארן אלס הקדמה צו כניסה לארץ<sup>37</sup>]

35) בדברי דוד פרשתנו עה"פ מפרש ע"פ מדרש הנ"ל ל' „במדבר“ שבכתוב, „דה"ק אחר מעשה המרגלים נעשו ישראל הפקר כמדבר כו' נהגו הפקר במצות ובא זה כו' לבטל ההפקר“.

36) ער"ו הוא הלשון בקדושת לוי כאן.

37) ובפרט ע"פ ספרי ופרשי עקב יא, יז (יח): אף לאחר שתגלו היו מצוינים במצות הניחו תפילין

עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כו'. וראה בארוכה רמב"ן אחרי יח, כה: כי עיקר כל המצות ליישבים בארץ ה'.

38) ראה קידושין (לו, סע"ב) במצות תפילין ופטר חמור.

39) ראה בארוכה לקריש שם.

## קרח

נאָר) — צו פועל'ן אויף דתן ואבירים אַז זיי זאלן תשובה טאָן: ווי עס שטייט אין מדרש' „אע"פ ששמע משה מפי הגבורה לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם שנאמר ויקם משה וילך אל דתן ואבירים."

עס איז אָבער שווער צו זאָגן אַז דאָס איז כוונת רש"י<sup>1</sup> — ווייל ע"ד הפשט איז מעיקרא קיין שאלה ניט צוליב וואָס איז משה געגאָנגען צו דתן ואבירים, ווי-באַלד אַז די אידן האָבן זיך דעמאָלט גע-פונען „מסביב למשכן קרח דתן ואביר-רם" (ווי דאָס איז מוכח פֿון דעם

א. אין היינטיקער סדרה דערציילט די תורה, אַז איידער דער אויבערשטער האָט מעניש געווען קרח דתן ואבירים — „ותפתח הארץ את פי" ותבלע אותם ואת בתיהם גו"ל<sup>2</sup> — האָט השם געזאָגט משה'ן „דבר אל העדה לאמר העלו (אסתלקו) מסביב למשכן קרח דתן ואבירים. ויקם משה וילך אל דתן ואבירים גו' וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים גו' ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירים מסביב גו'."

שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „ויקם משה" און איז מפרש: „כסבור שישאו לו פנים ולא עשו."

לערנען מפרשים, אַז רש"י קומט דאָ באַזאָרגענען: פאַרוואָס איז משה רבינו געגאָנגען צו דתן ואבירים? זיין דיבור (בשליחותו של הקב"ה) איז דאָך געווען (ניט צו דתן ואבירים, נאָר) צו דער עדה („דבר אל העדה לאמר גו'").

איז רש"י מבאר, אַז די הליכה צו דתן ואבירים איז געווען אַ באַזונדער ענין (ניט דער קיום פון „דבר אל העדה"

(7) תנחומא ובמדבר שבעה ערה 5 (ועד'ו בהנסמן לקמן הערה 19). וז"ל בתיביע עה"פ. וראה פנים יפות כאן ע"ד ההלכה.

(8) נוסף ע"ז שא"כ הו"ל לרש"י להעתיק בהדיה (גם) התיבות „וילך אל דתן ואבירים", ועכ"פ הו"ל לרמזו בגו"ל, כדלקמן סעיף ד.

ומטעם זה מובן ג"כ שאין לפרש שהוכחת רש"י היא ממש „וילך אל דתן ואבירים" ולא הלך אל קרח, שזוהי מוכח שהלך להחזירם בתשובה (ולכן הלך רק לדתן ואבירים, כי משה חשב שרק „האיש אחד — קרח — הוא החוטא" (טז, כב ובפרש"י), אבל דתן ואבירים אינם חוטאים ומורדים כ"א רק נתפתו ע"י קרח. וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 53 ואילך) —

כי באם זו היתה הוכחת רש"י הו"ל להעתיק בהדיה גם התיבות „וילך אל דתן ואבירים", כנ"ל. והטעם שהלך רק אל דתן ואבירים ולא (גם) לקרח — ראה לקמן הערה 12.

(9) אף ש.ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד' — „כל הלילה" (טז, יט ובפרש"י) — עכ"ל ד.כל העדה' לאו דוקא. או שאח"כ בבקר נתפזרו כ"א לאהלו כר.

(\*) ודוחק לומר שמעתיק רק התחת הענין (ע"ד פרש"י תצוה כח. ו. ובכ"מ — ראה לקו"ש ח"ג ע' 242. (ט"ו).

(1) טז, לב.

(2) טז, כ"ז.

(3) תרגום. (הובא ב)פרש"י עה"פ.

(4) שם, כה.

(5) להעיר שבדפוס ראשון ושני דפרש"י, וכת"י רש"י שחת"י — פירוש רש"י זה ל"חא. ובדפוס שני וכמה כת"י רש"י שחת"י נעתק במקומו פירוש המדרש (תנחומא פרשתנו ח. במדבר פי"ח, יב) ואע"פ ששמע משה כו' להודיע רשתם כו'. וכפי הנראה נוסח זה ה"י לפני בעל ס' זכרון על פרש"י. אבל בדפוס רש"י הנפוצים הוא כבפנים.

(6) ראה ס' זכרון (בפסוק כד) ובאר יצחק על פרש"י כאן. פ"י מהרז"ו לבמדבר פרשתנו (פי"ח, ד קרוב לטופו).